

PUBLICZNE PRZEDSZKOLE W GOSZCZANOWIE

**PROCEDURA
POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU AGRESYWNEGO ZACHOWANIA
DZIECKA STWARZAJĄCEGO ZAGROŻENIE DLA
BEZPIECZEŃSTWA I ZDROWIA WŁASNEGO ORAZ INNYCH**

Osoby opracowujące:

1. Dorota Frontczak
2. Edyta Łuczak

Podpis dyrektora:

Magdalena Piaseczna

I. CEL PROCEDURY

- usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych przedszkola w sytuacjach trudnych;
- zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych;
- eliminowanie u dzieci negatywnego obrazu samego siebie, stwarzanie poczucia pewności siebie, zapewnianie równowagi emocjonalnej;
- ułatwienie nawiązywania kontaktów społecznych;
- ustalenie zasad reagowania na zachowania niepożądane;
- wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym.

II. PODSTAWA PRAWNA:

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2017r. Prawo Oświatowe (Dz. U. z 2023r. poz. 900 z póź. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1604).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2023 r. poz.1798).

III. ZAKRES OBEJMOWANIA PROCEDURY

Procedura dotyczy wszystkich nauczycieli zatrudnionych w przedszkolu.

POSTĘPOWANIE W SYTUACJI WYSTĄPIENIA ZACHOWANIA TRUDNEGO/AGRESYWNEGO

- Nauczyciel oraz pracownik administracji i obsługi przedszkola zobowiązany jest do przeciwstawiania się przejawom agresji ze strony wychowanków.
- Podejmując interwencję wobec agresywnego dziecka, należy dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa i opieki wszystkim wychowankom, a także sobie. Nauczyciel w takiej sytuacji prosi o pomoc innego pracownika przedszkola. Ustala kto będzie sprawował opiekę nad grupą, osobą poszkodowaną oraz dzieckiem wykazującym agresywne zachowanie.
- Osoba podejmująca interwencję, niebędąca wychowawcą grupy, do której uczęszcza agresywny wychowanek, informuje o zdarzeniu wychowawcę.
- Wychowawca przeprowadza rozmowę z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne mającą na celu opisanie zdarzenia, odwołanie do kodeksu grupowego w celu ustalenia poprawnego zachowania, uzyskanie od dziecka informacji o zrozumieniu przebiegu rozmowy i oczekiwań nauczyciela.

- Podejmując interwencję wobec agresywnego dziecka nie wolno: obrażać dziecka, zawstydząć go ani oceniać; ocenie podlega zachowanie, a nie osoba. Reakcja powinna być stanowcza, a przekaz słowny prosty i jasny.
- Nauczyciel ocenia skalę krzywdy i sposób, w jaki zostanie udzielona pomoc wychowankom, przeciwko którym skierowana była agresja.
- Fakt agresywnego zachowania dziecka powinien być odnotowany, oraz zgłoszony w formie telefonicznej lub bezpośrednio rodzicowi/prawnemu opiekunowi odbierającemu w danym dniu dziecko z przedszkola. Aby zapewnić komfort, rozmowa ta powinna odbyć się w ustronnym miejscu.
- Jeśli zachowanie wychowanka wiąże się z uszkodzeniem ciała innego dziecka, nauczyciel ma obowiązek poinformować rodziców dziecka poszkodowanego o zaistniałej sytuacji.
- W przypadku powtarzających się sytuacji dyrektor przy udziale nauczycieli przeprowadza rozmowę z rodzicami dziecka przejawiającego zachowania agresywne, z przebiegu której spisana zostaje notatka służbowa.

Postępowanie wobec dziecka agresywnego:

1. Polecenie ustne powtórzone w razie potrzeby do dziecka.
2. Próba podjęcia wykonania prośby razem z dzieckiem (bycie blisko, wzięcie dziecka za rękę).
3. Odsunięcie/wyciszenie dziecka w sytuacji problemowej - prośba, by dziecko chwilę odpoczęło na krzeselku, bądź wyprowadzenie z sali i pozostanie poza grupą pod opieką dorosłego do czasu, gdy dziecko się uspokoi.
4. Przytrzymanie dziecka np. za rękę.
5. Holding - trzymanie dziecka w uścisku, całkowite zabezpieczenie osób znajdujących się wokół przed kopnięciem czy biciem przez dziecko.
6. Powiadomienie dyrektora o zaistniałej sytuacji.
7. Podjęcie przez dyrektora kolejnych kroków postępowania. A w razie braku kontaktu z dyrektorem nauczyciel niezwłocznie zawiadamia poprzez rozmowę telefoniczną rodziców/opiekunów prawnych i (lub) w razie takiej konieczności Policję lub Pogotowie Ratunkowe.

ROZPOZNANIE PRZYCZYŃ I ŹRÓDEŁ MAJĄCYCH WPŁYW NA ZACHOWANIE DZIECKA, WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECKA

Nauczyciel podejmuje działania zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania problemów dziecka:

- Ustala wspólnie z dziećmi zasady zachowania w formie kodeksu grupowego obowiązującego w grupie/przedszkolu, przypomina je i regularnie odwołuje się do nich w codziennych sytuacjach.
- Doprowadza do rozwiązania konfliktu między dziećmi poprzez opis zdarzenia przez obydwie strony, nazwanie emocji, podjęcie próby negocjowania rozwiązania.

- Obserwuje zachowania dziecka w celu egzekwowania ustaleń i zapewnienia bezpieczeństwa innym dzieciom; zapisuje swoje obserwacje w dokumentacji obserwacji pedagogicznych.
- Dokonuje wstępnej diagnozy i ustalenia przyczyny powtarzających się zachowań niepożądanych, w tym agresywnych, na podstawie poczynionych obserwacji rozmów z rodzicami.
- Za zgodą rodziców organizuje obserwację zachowania dziecka, sytuacji wychowawczej w grupie przez psychologa (w przypadku powtarzających się sytuacji kryzysowych).
- Wychowawca dziecka sprawiającego trudności wychowawcze podejmuje działania w toku bieżącej pracy mające na celu eliminację trudności i rozwiązywanie problemów dziecka.
- Zgłasza dyrektorowi potrzebę objęcia dziecka pomocą psychologiczno - pedagogiczną.
- Dyrektor organizuje formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
- W przypadku nieskuteczności działań podejmowanych w toku codziennej pracy z dzieckiem, wychowawcy przedstawiają problem Radzie Pedagogicznej.

WSPÓŁPRACA ZE ŚRODOWISKIEM RODZINNYM

- W przypadku powtarzających się przejawów agresji i innych zachowań powodujących trudności wychowawcze, nauczyciel podejmuje ścisłą współpracę z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.
- Podczas rozmowy indywidualnej nauczyciel informuje rodziców/prawnych opiekunów o dotychczas podjętych działaniach ukierunkowanych na eliminację niepożądanych zachowań dziecka.
- Nauczyciel wspólnie z rodzicami/opiekunami prawnymi, opracowuje plan działań w celu wyeliminowania niepożądanych zachowań, (czynności, zadania oraz metody pracy podejmowane zarówno w przedszkolu, jak i w środowisku rodzinnym). Działania te nauczyciel dokumentuje notatką służbową.
- Nauczyciel zachęca rodziców/prawnych opiekunów do stosowania wypracowanych wspólnie metod wychowawczych w domu rodzinnym. Na bieżąco wspomaga rodziców w pracy wychowawczej z dzieckiem, m.in. poprzez doradztwo w zakresie dobrych praktyk wychowawczych, wskazanie odpowiedniej literatury, proponowanie odpowiednich zabaw i ćwiczeń do realizacji w środowisku rodzinnym, przekazanie informacji o instytucjach wspomagających rodzinę.
- W przypadku nieskuteczności podejmowanych przez przedszkole działań i niemożliwości przezwyciężenia w dłuższym okresie trudności wychowawczych, w szczególności jeśli zachowanie dziecka trudnego powoduje stałe zagrożenie dla innych wychowanków, a ze strony rodziców dziecka brak jest stałej współpracy i obserwuje się inne zaniedbania obowiązków rodzicielskich, Rada Pedagogiczna rozważa poinformowanie o sytuacji Sądu Rodzinnego.

- O agresywnych zachowaniach dziecka, braku współpracy rodziców w eliminowaniu tych zachowań, a także braku zamiaru poddania go obserwacji przez specjalistów poradni psychologiczno-pedagogicznej, dyrektor powinien poinformować Sąd Rodzinny, który jest uprawniony do wydawania zarządzeń w sytuacjach zagrożenia dobra dziecka, w tym do zobowiązania małoletniego do określonego postępowania (np. do właściwego zachowania w przedszkolu) oraz rodziców do określonego działania, np. do współpracy z placówką, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub inną instytucją- art.109 §1 i §2 pkt 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE PRZEDSZKOLA

- Przedszkole realizuje roczny plan pracy opiekuńczo-wychowawczo-dydaktycznej, w którym uwzględnione są Prawa Dziecka oraz obowiązujące w społeczeństwie wartości i normy zachowania.
- Na początku roku szkolnego wychowawcy grup omawiają z rodzicami wszystkich dzieci wzajemne relacje między przedszkolem a środowiskiem rodzinnym dziecka, przedstawiają prawa i obowiązki w zakresie współdziałania w procesie wychowawczym oraz zakres odpowiedzialności za zachowanie dziecka.
- Nauczyciele realizują zajęcia na temat wartości, stwarzają sytuacje edukacyjne, wykorzystując aktywizujące metody pracy, dzięki którym dzieci poznają wartości, uczą się je rozumieć i stosować.
- Nauczyciele tworzą klimat wychowawczy zapewniający dzieciom bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne.
- Nauczyciele poprzez zabawy kształtują inteligencję emocjonalną w zakresie rozpoznawania emocji i radzenia sobie z nimi; kształtują świadomość siebie - swoich zainteresowań, upodobań, woli, wzmacniają samoocenę, uczą zasad przebywania w grupie, zachęcają do wyzwań i podejmowania zadań.

IV. ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Odpowiedzialni za realizację procedury są nauczyciele, wszyscy pracownicy, dyrektor przedszkola oraz rodzice dziecka bądź jego prawni opiekuni.

V KONTROLA

Za kontrolę procedury odpowiedzialny jest dyrektor.

VI. ZAŁĄCZNIKI

1. Wzór zgody udzielonej przez rodzica.
2. Ulotka informacyjna.

Załącznik nr 1 do procedury

Goszczanów , dnia .....

Wyrażam zgodę na zastosowanie wobec mojego dziecka

.....

(imię i nazwisko dziecka)

poniższej procedury w przypadku wystąpienia u dziecka zachowań agresywnych zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu jego samego, innych dzieci, pracowników przedszkola oraz uszkodzeniu mienia przedszkola.

1. Polecenie ustne powtórzone w razie potrzeby.
2. Próba podjęcia wykonania prośby razem z dzieckiem (bycie blisko, wzięcie dziecka za rękę).
3. Odsunięcie/wyciszenie dziecka w sytuacji problemowej - prośba, by dziecko chwilę odpoczęło na krzeselku, bądź wyprowadzenie z sali i pozostanie poza grupą pod opieką dorosłego do czasu, gdy dziecko się uspokoi.
4. Przytrzymanie dziecka np. za rękę.
5. Holding - trzymanie dziecka w uścisku, całkowite zabezpieczenie osób znajdujących się wokół przed kopnięciem czy biciem przez dziecko.

*brak podpisania zgody jest podstawą do wezwania Policji/Pogotowania Ratunkowego w przypadku pojawienia się zachowania agresywnego.

.....

.....

(podpis rodziców/prawnych opiekunów)

Załącznik nr 2 do procedury

Czym jest dziecięca agresja i jakie są jej formy?

Agresja to każde zamierzone działanie w formie otwartej lub symbolicznej, mające na celu wyrządzenie komuś lub czemuś szkody, straty lub bólu (Ranschburg 1985, s. 77).

Formy dziecięcej agresji:

Agresja fizyczna – polega na ataku fizycznym bądź obronie. Jej przyczyną często bywa konflikt o zabawkę lub pomysł na zabawę. Przejawia się zarówno biciem, kopaniem, szczypaniem, gryzieniem, jak i wrywaniem sobie zabawki, popychaniem, rzucaniem i niszczeniem przedmiotów.

Agresja werbalna – polega na konfrontacji słownej związanej z wyzwiskami, a także z obwinianiem, skarżeniem, lamentowaniem. Są to także: kłótnie, obraźliwe słowa, prowokowanie.

Agresja pośrednia (cicha) – występuje wtedy, gdy dziecko wyłącza się z komunikacji, świadomie ignoruje i wyraża przesadnie brak zainteresowania innymi dziećmi. Sygnalizuje antypatię i broni się przed kontaktem społecznym, przygotowuje w tajemnicy przykry dowcip.

Agresja relacji – może prowadzić do wykluczenia z grupy pewnych osób, przedstawienia siebie w lepszym świetle oraz narzucania komuś swojej woli.

Zachowania agresywne dziecka to także:

- opór wobec rodzica/nauczyciela;
- niszczenie przedmiotów własnych i cudzych;
- przesadne żądanie zainteresowania oraz uwagi ze strony innych;
- przeszkadzanie innym dzieciom;
- wybuchowość;
- żądanie natychmiastowego zaspokojenia potrzeb;
- krzyki i groźby wobec innych dzieci.

Przyczyny zachowania agresywnego:

- niezaspokojenie potrzeb lub pragnień dziecka;
- nieprawidłowe wzorce rozwiązywania konfliktów społecznych;
- nowe sytuacje życiowe przerastające dziecko (np. pojawienie się młodszego rodzeństwa, rozwój rodziców itp.);
- brak jasno określonych norm i zasad zachowania;
- niskie poczucie własnej wartości;

- nieumiejętność radzenia sobie z własnymi emocjami (np. złość, gniew, lęk, frustracja);
- brak odpowiedniej ilości odpoczynku;
- zbyt duży dostęp do środków masowego przekazu (Internet, gry komputerowe, bajki, filmy i programy, w których występuje przemoc, agresja);
- reakcją obronną na zagrożenie (zagrożenie może być fizyczne np. hałas, gorąco, tłok lub psychiczne: wyśmiewanie, upokarzanie, poczucie niesprawiedliwości);
- konsekwencją wczesnodziecięcych przeżyć (np. bicia, ostrego karania).

Sposoby zapobiegania dziecięcej agresji:

- rozpoznanie indywidualnych potrzeb dziecka oraz stworzenie warunków umożliwiających mu zaspokojenie ich w odpowiednim stopniu;
- stworzenie atmosfery zaufania, akceptacji i bezpieczeństwa;
- dawanie dobrych wzorców do naśladowania;
- ustalenie jasnych zasad i reguł, konsekwentne ich przestrzeganie;
- wzmacnianie zachowań pozytywnych (np. pochwała słowa);
- budowanie wewnętrznego systemu wartości;
- współpraca rodziców/prawnych opiekunów z nauczycielem dziecka;
- stworzenie sytuacji umożliwiającej pozbycie się negatywnych emocji, rozładowanie złości poprzez stosowanie takich metod jak: rysunek terapeutyczny, bajkoterapia, pantomima, ćwiczenia ruchowe, zabawy relaksacyjne z muzyką, ćwiczenia oddechowe.

Przykłady sposobów pozbywania się i odreagowania dziecięcej złości:

- skrzynia/pudełko złości – w środku znajdują się stare gazety, które dziecko może gnieść, gdy wpadnie w złość;
- malowanie jaskrawymi kolorami na dużym arkuszu papieru;
- ludzik złości – np. pacynka lub skarpeta z namalowaną twarzą, do której można włożyć rękę i opowiedzieć o swoim zdenerwowaniu;
- zorganizowanie w domu/przedszkolu kącika złości – miejsce, w którym dziecko może usiąść i wyciszyć się kiedy odczuwa zdenerwowanie;
- splukiwanie złości wraz z wodą w toalecie;
- woreczek złości, w którym dziecko może zamknąć negatywne emocje;
- terapia ruchem – wytupywanie złości np. na gazecie, planszy.;
- ćwiczenia oddechowe – wydłużanie fazy wydechowej uspokojenie układu nerwowego, np. rozdmuchiwanie złości;
- zabawy z kartami emocji – wybranie kart z emocjami towarzyszącymi dziecku, rozmowa, stworzenie opowiadania.